

Malin Hollberg Malm
Tel: 010-698 10 28
Malin.Hollberg-Malm
@naturvardsverket.se

KONSEKVENsutREDNING
2019-05-09 Ärendenr:
NV-07711-18

Konsekvensutredning till ändring av Naturvårdsverkets föreskrifter (NFS 2018:5) om bidrag och ersättningar för viltskador

Bakgrund och förslag

Naturvårdsverket disponerar medel under anslaget 1:7 *Ersättningar för viltskador m.m.* (viltskadeanslaget) enligt regleringsbrev från Näringsdepartementet. Länsstyrelserna äskar medel från Naturvårdsverket och beslutar därefter om bidrag och ersättningar enligt viltskadeförordningen (2001:724) och förordningen (2017:1254) om statligt stöd av mindre betydelse inom jordbrukssektorn för viltskador och förebyggande av viltskador (de minimis-förordningen). Medlen utgör statligt stöd i den mening som avses i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (EUF-fördraget).

Av 2 § de minimis-förordningen framgår att länsstyrelserna får besluta om stöd till företag som är verksamma inom primärproduktion av jordbruksprodukter dels för *åtgärder för att förebygga skada av vilt* på annat än ren, fisk och fiskeredskap, dels för *ersättning för skada av vilt* på annat än ren, fisk och fiskeredskap. Naturvårdsverket får enligt 8 § de minimis-förordningen meddela ytterligare föreskrifter om stöd enligt förordningen.

Naturvårdsverket beslutade den 28 juni 2018 om Naturvårdsverkets föreskrifter (NFS 2018:5) om bidrag och ersättningar för viltskador (viltskadeföreskrifterna), vilka trädde i kraft den 1 augusti 2018. I 13 § föreskrivs för vilka förebyggande åtgärder som länsstyrelsen får meddela statligt stöd av mindre betydelse. Avseende kostnader för förebyggande åtgärder i samband med rovdjursangrepp föreskrivs i 13 § 2 e att medel för kadaverhantering endast kan utgå för *uppsamling av kadaver*. Vid framtagandet av NFS 2018:5 meddelade Naturvårdsverket att frågan om i vilken omfattning stöd av mindre betydelse ska kunna lämnas för hantering av kadaver i samband med rovdjursangrepp skulle utredas vidare. Naturvårdsverket har sedan dess utrett frågan och föreslår nu att

medel ska kunna medges i större omfattning för hantering av kadaver än vad gällande föreskrifter medger.

Naturvårdsverket genomför ändringen på så sätt att skrivningen efter kommatecknet i 13 § 2 e ”*dock inte för transport av kadaver till destruktionsanläggning*” tas bort och att punkten 6 förs in i 34 § med lydelsen ”*Transport av kadaver till destruktionsanläggning och destruktionsanläggning*”. I 34 § regleras sådana kostnader som kan uppstå i samband med viltskada som ett företag verksamt inom primär jordbruksproduktion har möjlighet att få ersatt och den nya regleringen passar därmed in i denna bestämmelse. Nu gällande 6 och 7 i 34 § ges ny numrering.

Ändringen innebär att drabbade brukare kan få ersättning för kostnader för transport och destruktionskostnader av dödade djur. Ändringen omfattar inte kadaverhantering av hjortar i vilthägn.

Stödet lämnas enligt de minimis-förordningen och kommissionens förordning (EU) nr 1408/2013 av den 18 december 2013 om tillämpningen av artiklarna 107 och 108 i fördraget om den Europeiska unionens funktionssätt på stöd av mindre betydelse inom jordbrukssektorn.

Beskrivning av problemet

Kadaverhantering – stora kostnader för det drabbade jordbruksföretaget

Medel för förebyggande åtgärder i samband med rovdjursangrepp för kadaverhantering kan enligt nu gällande 13 § 2 e utgå för arbetstid och uppsamling av kadaver. Avlägsnande av tamdjurskadaver från en gård där rovdjursangrepp har skett är en viktig skadeförebyggande åtgärd som bör vidtas skyndsamt efter angreppet. Så länge kadavren finns kvar kan det finnas anledning för angripande rovdjur att komma tillbaka och orsaka ytterligare skador. Övriga kostnader som uppstår vid kadaverhantering ersätts inte. Sådana kostnader kan bestå av avgifter för transport och destruktionskostnader av döda djur. Är skadorna omfattande kan det i vissa fall handla om stora kostnader för den drabbade företagaren.

I remissvaren av förslag till NFS 2018:5 framfördes av bl.a. Lantbrukarnas Riksförbund (LRF) att frågan om utebliven ersättning för destruktionskostnader av kadaver är en principiellt viktig fråga. Det uttalades att det inte var nog med att rovdjuren dödar gårdens djur. Staten bidrar heller inte till att få bort de kadaver som fungerar som en ”magnet” för de rovdjur som dödade djuren. Ersättning för destruktionskostnader av kadaver ska enligt LRF:s mening vara lika självklart som att åtgärder som flyttning av djur och tidigare installation är bidragsberättigade.

Flera länsstyrelser framförde i remissvaren att de anser att ersättning bör kunna lämnas för kadaverhantering i större omfattning. Det framfördes att en lantbrukare är skyldig att lämna döda tamdjur till destruktionskostnader för omhändertagande i särskild ordning och på viss plats. Om ersättning inte utgår i större omfattning finns det en risk för att kadavren inte blir korrekt omhändertagna. Acceptansen för rovdjur i landet var ett annat argument som

fördes fram samt att ersättning bör kunna lämnas med upp till 100 procent av kostnaderna.

Innan den 1 augusti 2018, då nu gällande viltskadeföreskrifter NFS 2018:5 trädde i kraft, lämnade länsstyrelsen bidrag och ersättningar med stöd av *Naturvårdsverkets föreskrifter och allmänna råd om bidrag och ersättningar för viltskador enligt 11 och 12 §§ viltskadeförordningen (2001:724)*. Avseende kadaverhantering medgav föreskrifterna att medel kunde lämnas för allt arbete som uppstår med kadaver i samband med rovdjursangrepp, inklusive kostnader för transport av kadaver till destruktionsanläggning.

Statsstöd för kadaverhantering ur anslaget Ersättningar för viltskador m.m. (viltskadeanslaget)

Stöd för åtgärder som avser hantering av kadaver kan ges till jordbruksföretag enligt kommissionens förordning (EU) nr 1408/2013 och därigenom de minimis-förordningen. Stöd som lämnas på detta sätt behöver inte begränsas till vissa särskilda typer av åtgärder och kan ges med så mycket som 100 procent av kostnaderna för åtgärderna.

Statsstöd för kadaverhantering ur anslaget Åtgärder för landsbygdens miljö och struktur

I Sverige finns redan vissa möjligheter till stöd för kadaverhantering. Stödet lämnas av Jordbruksverket under anslaget 1:17 *Åtgärder för landsbygdens miljö och struktur, anslagspost 4 Nationellt stöd, stödområde 1–5*. Stödet kan lämnas till jordbrukare norr om sextioandra breddgraden för bortskaffande av självdöda eller avlivade djur i enlighet med kap. I och artikel 27 i kommissionens förordning (EU) nr 702/2014¹. Enligt artikel 27.1 c) i den förordningen kan stöd lämnas för bl.a. upp till 100 procent av kostnaderna för bortskaffande av avlivade eller självdöda djur och 75 procent av kostnaderna för destruering av sådana djur. En definition av ”avlivade eller självdöda djur” finns i artikel 2.15. Med sådana djur avses:

avlivade eller självdöda djur: djur som avlivats genom dödshjälp med eller utan slutgiltig diagnos, eller som dött, inklusive dödfödda och ofödda djur, på ett jordbruksföretag eller i någon lokal eller under transport, men som inte slaktats för att användas som livsmedel.

Definitionen är vid och omfattar i princip samtliga djur som inte slaktats för att användas som livsmedel. Sannolikt kan djur dödade av rovdjur och djur som avlivats av djurskyddsskäl efter att ha skadats av rovdjur anses falla in under definitionen.

¹ Kommissionens förordning (EU) nr 702/2014 av den 25 juni 2014 genom vilken vissa kategorier av stöd inom jordbruks- och skogsbrukssektorn och i landsbygdsområden förklaras förenliga med den inre marknaden enligt artiklarna 107 och 108 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt.

Risk för att stöden kolliderar med varandra

Stöd för kadaverhantering ur viltskadeanslaget kan riskera att ”kollidera” med det stöd som Jordbruksverket lämnar ur anslaget Åtgärder för landsbygdens miljö och struktur. Jordbruksverkets stöd är inte hundra procentigt utan lämnas endast för ”merkostnader” för brukare i Norrland (Västernorrlands, Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län). Stödet kan lämnas för hela kedjan, det vill säga från upphämtning vid gården till slutlig förbränning. Eftersom stödnivån för destruering är 75 procent så kan statligt stöd av mindre betydelse inte ges om det innebär att 100 procent av kostnaden därigenom skulle få stöd. För övriga delar av hanteringen är dock stöd med 100 procent tillåtet. Risken för att de olika stödformerna kolliderar bedöms i praktiken vara liten, eftersom den allra största andelen rovdjursangrepp sker i den delen av landet som ligger söder om sextioandra breddgraden. Stöd som lämnas till jordbrukare söder om denna breddgrad kan få 100 procent av avgiften ersatt – eftersom de inte får stöd enligt förordning (EU) nr 702/2014 utan endast genom förordningen (EU) nr 1408/2013.

Vad vill Naturvårdsverket lösa med regeländringen i NFS 2018:5?

Naturvårdsverket förespråkar att medel ska kunna medges i större omfattning för hantering av kadaver än vad nu gällande föreskrifter medger. För drabbade brukare är möjligheten att få ersättning för kostnader som uppstår i samband med rovdjursangrepp viktig. Eftersom Naturvårdsverket inte har funnit att det finns något EU-rättsligt hinder mot att utrymmet för ersättning ökas bör ändringen genomföras. Detta är bl.a. viktigt för acceptansen för stora rovdjur.

Beskrivning av alternativa lösningar och vilka effekterna blir om föreskrifterna inte ändras

Ett alternativ skulle vara att inte genomföra ändringen. Det skulle få till följd att drabbade brukare skulle behöva stå för kostnaderna avseende transport och destruering av döda djur. Detta skulle skada förtroendet för rovdjursförvaltningen, särskilt som ett skyndsamt borttagande av kadaver dels är en viktig förebyggande åtgärd, dels eftersom brukarna enligt författning är skyldiga att ta hand om kadaver.

Uppgifter om vilka som berörs av regleringen

Ändringen av 34 § NFS 2018:5 berör följande.

- Företag som är verksamma inom primär animalieproduktion.
- Länsstyrelserna som handlägger ansökningarna om medel. Det kan noteras att länsstyrelserna i Västernorrlands, Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län har att hantera stöd avseende kadaver ur såväl viltskadeanslaget som anslaget Åtgärder för landsbygdens miljö och struktur.

Uppgifter om de bemyndiganden som Naturvårdsverkets beslutanderätt grundar sig på

Bemyndigandet som ändringen grundar sig på finns i 8 § de minimis-förordningen. Där föreskrivs att Naturvårdsverket får meddela ytterligare föreskrifter om stöd enligt denna förordning.

Överensstämmelser regleringen med eller går utöver de skyldigheter som följer av Sveriges anslutning till Europeiska unionen

Den ändrade regleringen gällande stöd som kan utgå för hantering av kadaver bedöms inte strida mot EU:s bestämmelser.

Ändringen bedöms överensstämma med vad som framgår av kommissionens förordning (EU) nr 1408/2013 av den 18 december 2013 om tillämpningen av artiklarna 107 och 108 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt på stöd av mindre betydelse inom jordbrukssektorn.

Bedömning av om särskilda hänsyn behövs när det gäller tidpunkten för ikraftträdande

Naturvårdsverkets avsikt är att den ändrade föreskriften ska träda ikraft under maj 2019.

Ansökningar som har inkommit till länsstyrelsen den 1 januari 2018 och fram till dess att föreskrifterna träder ikraft får prövas enligt 34 § i dess ändrade lydelse. Detta framgår av föreskrifternas övergångsbestämmelser. Medel kan utgå till alla som under denna period har drabbats av kostnader för transport av kadaver till destruktionsanläggning och kostnader för destruktionsanläggning. Således även till de som under denna period har ansökt och fått medel utbetalade för andra kostnader i samband med en viltskada.

Bedömning av om det finns behov av speciella informationsinsatser

Naturvårdsverket kommer att informera berörda myndigheter, organisationer och företag som fanns med på sändlistan till Naturvårdsverkets förslag till reviderade föreskrifter om bidrag och ersättningar för viltskador som remitterades i maj 2018. Därutöver kommer information att spridas i de sammanhang där Naturvårdsverket verkar, som t.ex. Viltskadecenters referensgrupp och Nationella rovdjursrådet. Den förslagna ändringen togs även upp under Viltförvaltarkonferensen 2018 som ägde rum i november 2018 där samtliga länsstyrelser deltog. Naturvårdsverket kommer även att använda sig av de kommunikationskanaler som Viltskadecenter förfogar över.

Vidare läggs information om ändringen ut på Naturvårdsverkets hemsida, t.ex. i nyhetsbrevet *Viltnytt* och i *Lägesrapport viltförvaltning*.

I övrigt bedömer Naturvårdsverket att viltskadeföreskrifterna NFS 2018:5 i sin helhet kräver vägledning från Naturvårdsverket, nu aktuella ändringsföreskrifter inbegripna. Naturvårdsverket arbetar med att ta fram en vägledning till

viltskadeföreskrifterna som kommer att ersätta allmänna råd till Naturvårdsverkets tidigare viltskadeföreskrifter, NFS 2008:16.

Som ovan nämnts finns det en risk för att stöd ur viltskadeanslaget avseende kadaverhantering kolliderar med det stöd som Jordbruksverket kan meddela ur anslaget Åtgärder för landsbygdens miljö och struktur. Hur detta bör hanteras kommer särskilt att lyftas i vägledningen.

Bedömning av om regleringen innebär ökat uttag ur viltskadeanslaget

Ändringen innebär ett ökat uttag ur viltskadeanslaget eftersom möjligheten att få ersättning för hantering av kadaver utökas. Naturvårdsverket bedömer dock att det ökade uttaget kommer att vara av mindre omfattning och att den ökning förslaget kommer att innebära inryms inom viltskadeanslagets nuvarande nivå. Som tidigare nämnts är det viktigt för brukarna att den föreslagna ersättningen kan utgå.

Antalet berörda företag, vilka branscher företagen är verksamma i samt företagens storlek

Naturvårdsverket har av Viltskadecenter fått följande uppgifter:

- ca 3 500 företag är verksamma inom fårindustrin, och
- ca 14 000 företag är verksamma inom nötproduktion.

Naturvårdsverket har inga uppgifter avseende företagens storlek.

I sammanhanget kan noteras att det är en bråkdel av nämnda företag som riskerar att drabbas av rovdjursangrepp. Årligen sker ca 100–200 angrepp på tamdjur. Antalet angrepp årligen ökar men har endast något enstaka år legat över 200. Angrepp på andra djur än får är sällsynta.

Vilka andra kostnader regleringen medför för berörda företag och vilka förändringar i verksamheten som dessa kan behöva vidta till följd av den föreslagna regleringen

Ändringen i NFS 2018:5 innebär att det är möjligt för företag att i samband med kadaverhantering kunna erhålla ersättning i större omfattning än tidigare. Det stöd som lämnas i enlighet med kommissionens förordning (EU) nr 1408/2013 och de minimis-förordningen får dock inte överstiga 20 000 euro för ett företag under en period av tre beskattningsår.² Kostnader utöver det beloppet kommer berörda företag själva att få stå för. Naturvårdsverket bedömer dock att det är liten risk för att något enskilt företag hamnar över beloppet 20 000 euro när det gäller kostnader för viltskador. Om företag tar emot stöd av mindre betydelse

² Beloppet har höjts från 15 000 euro till 20 000 euro genom kommissionens förordning (EU) 2019/316 av den 21 februari 2019 om ändring av förordning (EU) om tillämpningen av artiklarna 107 och 108 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt på stöd av mindre inom jordbrukssektorn. Förordningen publicerades i Europeiska unionens officiella tidning den 22 februari 2019 och trädde i kraft tjugo dagar därefter.

stöd för annan verksamhet än primärproduktion av jordbruksprodukter kan det medföra att det inte går att betala ut stöd för viltskador fullt ut.

Bedömning av i vilken utsträckning regleringen kan komma att påverka konkurrensförhållandena för företagen

Ändringen bedöms inte innebära någon påverkan på företagens konkurrensförhållanden.

Bedömning av om särskilda hänsyn behöver tas till små företag vid reglernas utformning

Små företag berörs av ändringen men reglernas utformning har inte särskilt anpassats efter små företag. Stödet som föreskrifterna möjliggör är viktiga för dessa företag.